

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

เนื่องจากการบริโภครวมและการออมเป็นพฤติกรรมของบุคคลในสังคมที่มีบทบาทและความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ กล่าวคือ การบริโภครวมเป็นส่วนประกอบที่สำคัญในด้านอุปสงค์รวม โดยเฉพาะการใช้จ่ายในการบริโภคของภาคครัวเรือนมีความสำคัญอย่างยิ่งในแง่ของการกระตุ้นให้เกิดการผลิต การลงทุน การจ้างงาน และการสร้างรายได้ประชาชาติ ซึ่งพิจารณาได้จากตัวเลขสัดส่วนของการบริโภคต่อรายได้ประชาชาติคิดเป็นร้อยละ 60 ค่าใช้จ่ายในการบริโภคและการออมของประเทศมีมูลค่าเพิ่มขึ้นตั้งแต่ปี 2545 – 2549 (ดังตาราง 1.1) เนื่องจากครัวเรือนมีความสามารถในการในการใช้จ่ายใช้สอยมาก เช่น มีรายได้สูง ความต้องการสินค้าและบริการต่างๆ จากภาคครัวเรือนที่เกิดขึ้นจะเป็นสิ่งกระตุ้นให้ภาคธุรกิจลงทุนผลิตสินค้าและบริการต่างๆ มาตอบสนองความต้องการดังกล่าว และส่งผลให้ภาคธุรกิจมีความต้องการปัจจัยการผลิต เกิดการจ้างงาน มีกิจกรรมหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจมากขึ้น ดังนั้นเมื่อพิจารณาถึงความสำคัญของค่าใช้จ่ายในการบริโภคของภาคครัวเรือนในแง่ของมูลค่ารวมของค่าใช้จ่ายเมื่อเทียบกับค่าใช้จ่ายจากภาคอื่นๆ ของระบบเศรษฐกิจแล้ว พบว่าค่าใช้จ่ายในการบริโภคเป็นรายการที่สำคัญที่สุด ส่วนการออมที่เกิดขึ้นในระบบเศรษฐกิจ ถือว่ามีความสำคัญในฐานะที่เป็นแหล่งที่มาของเงินทุนในตลาดเงิน ซึ่งเป็นแหล่งเงินกู้ให้กับรัฐบาลและภาคธุรกิจ นำไปจ่ายเพื่อการลงทุนอันมีผลต่อเนื่องไปถึงการจ้างงานและสร้างผลผลิตของระบบเศรษฐกิจ รวมถึงการทำให้รายได้ประชาชาติเพิ่มขึ้นด้วยในระยะที่ผ่านมาถึงแม้การออมของประเทศมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น (ดังตาราง 1.2) โดยในปี 2545 การออมของประเทศเท่ากับ 1,499,680 ล้านบาท และเพิ่มขึ้นเป็น 2,314,240 ล้านบาท แต่เงินออมภายในประเทศยังคงไม่เพียงพอ ทำให้ต้องพึ่งพาเงินทุนจากต่างประเทศอยู่ แต่ถ้ระบบเศรษฐกิจได้มีการออมอย่างเพียงพอกับความต้องการในการลงทุน ก็ไม่จำเป็นต้องพึ่งพาเงินทุนหรือการลงทุนจากต่างประเทศ รวมถึงการก่อหนี้ต่างประเทศทั้งภาครัฐบาลและเอกชน

ตาราง 1.1 ผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ ค่าใช้จ่ายในการบริโภค และการออมของประเทศ พ.ศ.
2545-2549

ปี	ผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GNP)		ค่าใช้จ่ายในการบริโภค (C)		สัดส่วนการบริโภคต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ	การออมของประเทศ (S)	
	มูลค่า (พันล้านบาท)	อัตราการเติบโต (%)	มูลค่า (พันล้านบาท)	อัตราการเติบโต (%)		มูลค่า (พันล้านบาท)	อัตราการเติบโต (%)
2545	5,362.01	-	3,316.64	-	61.85	1,499.68	-
2546	5,806.34	8.29	3,580.68	7.96	61.67	1,674.75	11.7
2547	6,363.65	9.6	3,928.34	9.71	61.73	1,848.72	10.4
2548	6,917.72	8.71	4,255.61	8.33	61.52	1,914.64	3.57
2549	7,656.78	10.68	4,639.79	9.03	60.60	2,314.24	20.87

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี

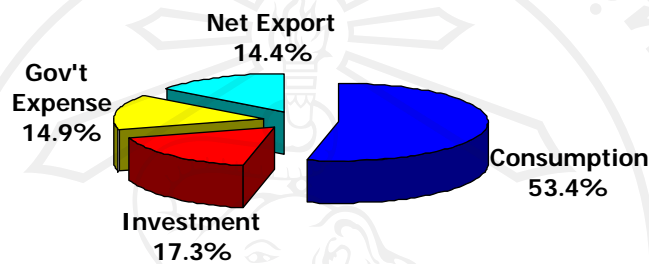
ตาราง 1.2 การออมของประเทศไทย พ.ศ. 2545 – 2549

ประเภทการออม	2545	2546	2547	2548	2549
การออมทั้งสิ้น	1,499.68	1,674.75	1,848.72	1,914.64	2,314.24
การออมสุทธิ	1,564.38	1,691.75	1,852.57	1,978.30	2,335.67
ภาคเอกชน	773.46	867.53	984.32	1,050.91	1,340.83
ครัวเรือน	385.22	411.98	508.87	544.05	699.43
ธุรกิจ	214.53	250.00	319.53	344.52	446.49
ภาครัฐบาล	170.69	161.98	189.34	199.53	252.95
การออมของรัฐบาล	388.24	455.56	475.45	506.87	641.40
รัฐวิสาหกิจ	220.05	314.15	327.45	374.17	472.23
ค่าเสื่อมราคาทรัพย์สินถาวร	168.19	141.40	148.00	132.70	169.17
สต็อกตลาดเคลื่อน	790.92	824.22	868.25	927.39	994.84

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี

ส่วนการบริโภคของภาคเอกชนเป็นภาคเศรษฐกิจที่ใหญ่และมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจไทยมาก โดยในปี 2549 การบริโภคของภาคเอกชนที่แท้จริงของไทยคิดเป็นร้อยละ 53.4 ของ GDP ซึ่งเป็นสัดส่วนที่ใหญ่ที่สุดในภาคเศรษฐกิจ ดังรูปที่ 1.1

รูปที่ 1.1 สัดส่วนของการบริโภคภาคเอกชนต่อเศรษฐกิจไทยโดยรวม พ.ศ. 2549

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง

แต่เนื่องจากเศรษฐกิจไทยเผชิญปัจจัยลบหลายประการตั้งแต่ปี 2549 เป็นต้นมา ทั้งสถานการณ์การเมือง ค่าเงินบาทที่แข็งค่าอย่างต่อเนื่อง ราคาน้ำมันที่ปรับตัวสูงขึ้น อัตราดอกเบี้ยที่อยู่ในระดับสูง ปัจจัยเหล่านี้มีส่วนผลักดันให้การบริโภคภาคเอกชนโดยรวมของไทยตกต่ำลงมาโดยตลอด ประกอบกับปัจจุบันพฤติกรรมการบริโภคของผู้บริโภคมีแนวโน้มที่เปลี่ยนแปลงไป โดยบริโภคสินค้าที่จำเป็นลดลง นิยมสินค้าที่ฟุ่มเฟือยมากขึ้นซึ่งส่งผลกระทบต่อระดับการออมของประเทศที่มีการออมลดลงก็จะส่งผลต่อการลงทุนทำให้ช่องว่างระหว่างการออมและการลงทุน (saving-investment gap) เพิ่มสูงขึ้นซึ่งมีแนวโน้มหดแคบลง นั่นหมายความว่า เศรษฐกิจไทยอาจจะต้องหันกลับไปพึ่งพิงเงินทุนจากต่างประเทศ เพื่อที่จะชดเชยการลงทุนที่สูงกว่าเงินออมในระบบ เหมือนกับที่ได้เกิดขึ้นในช่วงก่อนหน้าวิกฤติเศรษฐกิจ ดังตาราง 1.3

ตาราง 1.3 ช่องว่างระหว่างการออมและการลงทุน

(หน่วย : ล้านบาท)	2545	2546	2547	2548	2549 ^p
การออมในประเทศ (Gross Saving)	1,297.33	1,477.48	1,738.59	2,228.36	2,235.03
การลงทุนในประเทศ (Gross Capital Formation)	1,564.38	1,691.75	1,852.57	1,978.30	2,335.67
ช่องว่างระหว่างการออมและการลงทุนสุทธิ	267.05	214.27	113.98	-250.06	100.64

หมายเหตุ : p = ข้อมูลเบื้องต้น

ที่มา : สำนักนโยบายการออมและการลงทุน

ในการศึกษาครั้งนี้ได้ให้ความสำคัญถึงการบริโภคและการออมของข้าราชการครู ปัจจุบันมีพฤติกรรมการบริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่มีการใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคเพื่อการดำเนินชีวิตเป็นหลัก แต่ปัจจุบันข้าราชการครูมีพฤติกรรมการบริโภคสินค้าฟุ่มเฟือยมากขึ้น เช่น นำไปซื้อยานพาหนะ ซื้อบ้าน ซื้อโทรศัพท์มือถือ เริ่มมีการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตมากขึ้น จนทำให้รายได้ไม่เพียงพอต่อการใช้จ่ายจึงต้องมีการกู้ยืมเงินหรือมีการกู้ยืมเงินนอกระบบกับนายทุนเพื่อใช้หนี้บัตรเครดิตหรือการกู้ยืมเงินจากสหกรณ์ออมทรัพย์ครู อีกทั้งค่าใช้จ่ายเพื่อการบันเทิง การอ่าน และกิจกรรมทางศาสนา เป็นต้น จนยากที่จะปฏิเสธได้ว่า สังคมไทยโดยรวมในขณะนี้อยู่ในภาวะที่ต้องซื้อทุกอย่าง จากพฤติกรรมดังกล่าวก่อให้เกิดหนี้ขึ้นและส่งผลกระทบต่อการออม รูปแบบการออมของข้าราชการครู เช่น เงินสดในมือ เงินฝากที่สถาบันการเงินต่างๆ การซื้อหลักทรัพย์ทางการเงินต่างๆ ทั้งของรัฐบาลและเอกชน การให้กู้ยืม เบี้ยประกันตามกรมธรรม์ประกันชีวิต และกองทุนเลี้ยงชีพของหน่วยงานต่างๆและอื่นๆ เป็นต้น

ข้าราชการครูในจังหวัดลำพูนมีสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 183 โรงเรียน ปีการศึกษา 2550 มีจำนวนนักเรียน 29,986 คน จำนวนข้าราชการครู 1,931 คน เฉพาะเขตอำเภอเมืองมีข้าราชการครู จำนวน 1,088 คน ซึ่งเป็นสัดส่วนที่มากกว่าร้อยละ 50 ของจำนวนข้าราชการครูทั้งหมดในจังหวัดลำพูน จึงเลือกศึกษารูปแบบการบริโภคและการออมของข้าราชการครูในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำพูน เพื่อจะดูว่าพฤติกรรมในการบริโภคและการออมจะมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษารูปแบบการบริโภคและการออมของข้าราชการครู
2. เพื่อประมาณสมการค่าใช้จ่ายในการบริโภคและการออมของข้าราชการครู
3. เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการบริโภคและการออมของข้าราชการครู

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

เพื่อที่จะได้ทราบถึงปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดการบริโภคและการออมของข้าราชการครู เพื่อให้หน่วยราชการที่เกี่ยวข้องนำข้อมูลไปพัฒนา ปรับปรุงแก้ไขปัญหานี้ของข้าราชการครูต่อไป

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษานี้ จำกัดขอบเขตการศึกษาด้านประชากร โดยทำการศึกษาครัวเรือนข้าราชการครูในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

1.5 นิยามศัพท์

ข้าราชการครู หมายถึง ผู้ประกอบวิชาชีพซึ่งทำหน้าที่หลักทางด้านการเรียนการสอนและส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ ในสถานศึกษาของรัฐ

สมาชิกของครัวเรือน หมายถึง บุคคลที่อาศัยอยู่เป็นประจำในครัวเรือน รวมทั้งบุคคลที่เคยอาศัยในครัวเรือนแต่ได้จากไปอยู่ที่อื่นชั่วคราว โดยที่ไม่มีวัตถุประสงค์ที่จะไปอยู่ประจำที่อื่น

จำนวนผู้พึ่งพิง หมายถึง จำนวนผู้ที่ไม่มียาได้ในครัวเรือน ซึ่งเป็นภาระแก่ครัวเรือนในอันที่จะให้ความอุปการะเลี้ยงดู ได้แก่ เด็ก คนชรา เป็นต้น

รายได้ของครัวเรือน หมายถึง รายได้รวมของสมาชิกในครัวเรือน ประกอบด้วย รายได้ประจำ ซึ่งได้แก่ ค่าจ้าง/เงินเดือน ค่าไรสุทธิจากการประกอบธุรกิจการเกษตรและธุรกิจอื่นๆ รายได้จากทรัพย์สิน เงินได้รับเป็นการช่วยเหลือ บำเหน็จ บำนาญ เงินสงเคราะห์ รวมทั้งเงินชดเชยการออกจากงานและเงินทดแทน เงินได้รับจากการประกันภัยหรือประกันชีวิต เงินรางวัลสลากกินแบ่ง และรายรับอื่นๆในประเภทเดียวกัน

ค่าใช้จ่ายของครัวเรือน หมายถึง ค่าใช้จ่ายรวมของสมาชิกทุกคนในครัวเรือนเพื่อการอุปโภคบริโภค ได้แก่ จำนวนเงินที่ครัวเรือนได้ใช้จ่ายเพื่อซื้อสินค้าและบริการต่างๆเพื่อใช้ในการ

ดำรงชีพและค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภค เช่น ค่าภาษี เงินบริจาค ค่าเบี้ยประกันภัย ค่า
สลากกินแบ่ง ดอกเบี้ยจ่าย และรายจ่ายอื่นๆที่มีใช้เพื่อการบริโภค

การบริโภคของครัวเรือน หมายถึง การใช้สินค้าและบริการสนองความต้องการ

การออมของครัวเรือน หมายถึง รายได้สุทธิส่วนที่เหลือจากค่าใช้จ่ายเพื่ออุปโภคบริโภค
ของครัวเรือน กล่าวคือ รายได้สุทธิหักด้วยค่าใช้จ่ายในการอุปโภคบริโภค

อายุเวลาราชการ หมายถึง ช่วงระยะเวลาที่ข้าราชการรับราชการมา ตั้งแต่บรรจุจนถึงวัน
สุดท้ายที่ได้รับเงินเดือนตามเกณฑ์และวิธีการที่ได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญฯ

หนี้สินของครัวเรือน หมายถึง เงินกู้ยืมที่ค้างชำระทั้งจากสถาบันการเงินและบุคคล และเงิน
ค้างชำระจากการซื้อสินค้าชำระเงินผ่อน การจำนำหรือจำนอง

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved